

สิทธิรัตน์ ภูแก้ว : การฟ้อนเกี่ยวของหมอลำกลอน (COURTSHIP DANCE OF MOHLUM KOLON) อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : อาจารย์ ดร. อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์, 239 หน้า

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา บทบาท องค์ประกอบ และกระบวนการทำฟ้อนเกี่ยว โดยศึกษาเฉพาะการทำฟ้อนเกี่ยวของหมอลำกลอนภาคอุบลราชธานี วิจัยใช้การศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการแสดง การสาธิตจากหมอลำเคน ดาเหลา และหมอลำฉวีวรรณ พันธุ และการฝึกหัดของผู้วิจัย

ผลการศึกษาพบว่า การฟ้อนเกี่ยวของหมอลำกลอนเลียนแบบและดัดแปลงจากท่าทางในประเพณีเล่นสาว ฟ้อนเกี่ยวอยู่ในยกที่ 3 ช่วงลำเกี่ยว ทำฟ้อนเป็นการสื่อถึงการหยอกเย้าของชายและหญิงตามความหมายของกลอนเกี่ยว ทำฟ้อนเกี่ยวจึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการฟ้อนและการเกี่ยวพาราตีโดยถ่ายทอดผ่านหมอลำกลอน

ฟ้อนเกี่ยว คือ การฟ้อนที่ฝ่ายชายเข้าประชิดตัวฝ่ายหญิงเพื่อฉวยโอกาสจับต้องของสงวน มีจำนวน 9 กระบวนท่า คือ ท่าวาคมือ ท่าจก-ปิด ท่าบัวคว่ำบัวหงาย ท่าจก-เปิด ท่าเกี่ยวล่าง ท่าบัวคว่ำบัวหงายสลับมือ ท่าวาคมือ-ป้องข้าง ท่ายึกใหญ่ และท่าวาคมือ-พรมนิ้วหลอก ลักษณะท่าฟ้อนมีความเป็นอิสระสูง ไม่มีข้อกำหนดตายตัว ผู้ฟ้อนสามารถฟ้อนได้ตามความพึงพอใจซึ่งขึ้นอยู่กับปฏิภาณไหวพริบของผู้ฟ้อน ลักษณะเฉพาะของท่าฟ้อน คือ การย่อหน้า การโหย่ง การยึกใหญ่ และการถกเท้า จังหวะของการฟ้อนเป็นการสะดุ้งตัวขึ้นตามทำนองของแคน

การทำฟ้อนเกี่ยวของหมอลำกลอนภาคอุบลราชธานี เป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาของบรรพชนอีสานที่สามารถถ่ายทอดความรักและอารมณ์ทางเพศในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน ปัจจุบันการทำฟ้อนเกี่ยวเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดรูปแบบด้วยหลักนาฏศิลป์ราชสำนัก ทำให้ลักษณะเฉพาะของฟ้อนเกี่ยวต่างจากของเดิม สมควรให้มีการอนุรักษ์การทำฟ้อนเกี่ยวแบบพื้นบ้านนี้สืบไป

4986861135 : MAJOR THAI DANCE

KEY WORD: COURTSHIP DANCE OF MOHLUMKLON

SITTIRAT POOKAEW : COURTSHIP DANCE OF MOHLUMKLON.

THESIS ADVISOR : ANUKOON ROTJANASUKSOMBOON, Ph.D., 239 pp.

This thesis aims at studying the history, functions, performance elements and the courtship dance which is a part of Mohlum Klom at Ubolratchathani province. Research methodology includes documentary, interviewing, observation of actual performances and demonstrations by dance experts. And researcher's practice with the dancers.

The research finds that the courtship dance of Mohlum Klom derived from the courtship tradition of the northeast people. It exists as the third part of Mohlum Klom performance. Male and female dance together to depict the courtship gestures and mannerism in the northeast dance style.

Fon Keo or courtship dance is a set of nine dance series showing male approaches female by attempting to touch her prohibited parts while female is trying to avoid him. Dancers can improvise as they wish within the northeast style while Khaen music is playing.

Fon Keo of Mohlum Klom at Ubolratchathani is an art of transforming traditional courtship equipped with the expression of love and sensuality into an exquisite dance form. This dance is now being trained in many dance institutes but the form is void of improvisation. And with the addition of classical style made it different from that of the local form which should be well preserved.